

Semblança de Joan Alavedra

Joan Cuscó i Aymami

Amb motiu del centenari del naixement de Joan Alavedra, em plau dedicar-li una Semblança. Amb el record i l'evocació en aquestes festes nadalenques, quan es fa més present una de les seves obres amb la qual s'inspirà el Mestre Pau Casals que, musicada per ell ha donat la volta al món.

Els paràgrafs inclosos entre cometes són transcripcions espigolades en les obres del nostre personatge.

De la nota biogràfica de Joan Alavedra i Segurañas, direm que va néixer el 31 de maig del 1896 a Barcelona. En el món literari català es donà a conèixer amb dues traduccions de l'alemany. Ambdues van provocar una gran sensació. Citem-les: "Les aventures del jove Werther", de Goethe i "Res de nou a l'Oest", de Remarque. S'ha dit que és la traducció catalana de la qual s'han venut més exemplars. Traduí també "La senyoreta Elsa", de Schmitzler i "El blau del cel", de Schlumberg. Obra que es representà moltes vegades al Teatre Novetats, en aquella època.

Va ser director de la Institució del Teatre i com a tal, i representant a Catalunya, assistí al Congrés Internacional de Teatre, que se celebrà a París el 1937. També a Londres el 1938, on fou anomenat membre del Comitè d'Honor.

Col·laborà a les revistes *Mirador* i *D'Ací i d'Allà*.

En el camp polític hi incidí, ocupant diferents càrrecs. Fou secretari del president Francesc Macià durant els anys 1931-34. S'exilià a França, on residí del 1939 al 1949. Retornà de França i d'aleshores la Editorial Aedos li publicà la seva gran biografia de Pau Casals, amb el qual va conviure durant deu anys, a Prada. Després publicà "Personatges inoblidables" (1968) i "Pelegrins a Montserrat". Aquesta obra fou distingida amb el Premi Abat Oliva el 1947. La seva única obra poètica publicada és "El poema del Pessebre", que Editorial Selecta publicà -mig clandestinament- l'any 1948. S'han fet altres edicions. Precisament la mateixa editorial, la Selecta, l'any 1972 en feu una edició que l'autor dedicà a Pau Casals en el seu gloriós 90è aniversari. El seu últim llibre fou dedicat i titulat "Conxita Badia (Una vida d'artista)" (1975), amb la qual l'unia una gran amistat i moltes *afinitats electives*: l'amor a la música i al país...

Joan Alavedra, com a conferenciant, actuà a França, a Bèlgica, a Puerto Rico i als Estats Units... Fou nomenat Ciutadà d'Honor de la ciutat de New Orleans. Actuà molt per Catalunya. A Sabadell comptava també amb molt bons amics.

Joan Alavedra tingué una vida molt plena. Ha conegut tants i tants personatges, ha vist i ha contat tants fets del dia -d'ahir i d'avui-, ha glossat paisatges, ha escrit moltes pàgines i tantes d'altres que no va poder acabar... Morí el 1981 a Barcelona.

Espigolem, així tot fent camí, entre els seus personatges inoblidables.

El Mestre Fabra

"-Encenem la pipa?"

La pipa del Mestre Fabra! La seva companya de treball, de passeig i de conversa!

El veia fumant-la, mirant-me, de perfil, amb aquella flameta d'acer a la mirada. "Per què voler saber més coses d'ells, si ja me n'havia dit, i jo n'havia vist tantes? La qüestió era recordar les essencials. La seva integritat. La seva constància. El seu humor. La seva eficàcia. La seva naturalitat. I la lliçó de la seva obra. Aquella frase: -"L'ideal que perseguim no és la resurrecció d'una llengua medieval, sinó formar la llengua moderna que fóra sortida de la nostra llengua antiga, sense els llargs segles de decadència literària i de supeditació a una llengua forastera".

"I una vegada que el Mestre Fabra va passar per Prada, abans de venir-hi a viure, em va dir:

-No puc treballar, perquè no tinc el "Fabra".

-Vós no el teniu? Jo tampoc, però pugeu a la meva cambra".

Joan Alavedra quan va entrar a França a peu, pel coll d'Ares, des de Camprodon fins a Prats de Molló, no havia pogut endur-se cap llibre. I un amic seu que marxava a Mèxic va donar-li a Prada, les tapes del Diccionari Fabra. I li va ensenyar, al Mestre Fabra, aquelles tapes...

"Amb l'exemplar del seu propi diccionari, Fabra no solament va poder treballar sinó que...

A vegades, a casa seva, s'alçava una discussió sobre alguna paraula. Fabra deia que no era exactament com sostenien la seva esposa i la seva filla Carola, i que s'escrivia de determinada manera. I si insistien massa, exclamava:

-Aviat ho veurem. Consultem el "Fabra"!

El Mestre agafava el diccionari, cercava el mot i els deia:

-Ho veieu com el "Fabra" diu el mateix que jo?"

Aleshores tothom callava.

“Un quants anys de conversa, gairebé diàries, deixen en el record tantes frases significatives i tantes anècdotes que la dificultat consisteix, sobretot, a saber triar.

Parlant de malalties, per exemple, Fabra explicava:

–Jo vaig tenir la darrera als cinc anys: el xarampió. Per cert que a casa van tractar-me tan bé –la gallineta, els bunyets, etc.– que quan vaig posar-me bo sempre preguntava: “Que tardaré gaire a tornar a estar malalt?”.

Tinc vuitanta anys, i no he pogut estar-ne mai més”.

Picasso

“... a les 8 en punt, al matí, vaig trucar a la porta del taller de Picasso. Va obrir-me la porta ell mateix. Duia una bata gruixuda, de color beige, i anava calçat amb plantofes. El taller el formaven unes sales molt grans, desmantellades, de parets clares i gairebé nues. Picasso estava sol, i així que vaig entrar vaig tenir una impressió de silenci. Em vingué a la memòria aquella frase seva: “No es pot fer res sense solitud. Jo m’he creat una solitud que ningú no sospita”. A París!

“... em demanà com anava la guerra, com es vivia a Barcelona, i si continuava la vida artística. Vaig explicar-li, entre altres coses, el que jo acabava de dir en el Memorial Theatre de Stratford-on-Avon en un discurs als congressistes. Que en el Liceu de Barcelona, en una representació d’òpera francesa, la funció s’havia interromput tres vegades a causa dels bombardeigs, i que, tanmateix va acabar-se.

Pregunta amb interès, escolta amb atenció, i de Barcelona en recorda els amics, els carrers i els costums.

–La darrera vegada que us hi vaig veure –li dic– fou quan vinguéreu amb els Ballets Russos, l’any 1917.

“... li dic la gran impressió que van fer-me,

l’any passat, el frontal de Miró, en el pavelló de Catalunya, a l’Exposició de París del 1937, i el gran quadre d’ell, “Guernica”, en el pavelló de la República.

–És un quadre que eixorda –li dic somrient–. El bramul furiós, exasperat, d’aquell brau. El renill d’agonia del cavall. El xiscle d’horror d’aquella dona...

Del quadre famós passarem a parlar de la pintura actual de l’artista, i d’aquesta als crítics.

–Els crítics? –digué Picasso.

Va en una paret, pren una tela i l’ajeu a terra.

–Imagíneu que a mi em plagui de col·locar la tela així, i que per a pintar-la em possi aquí, aclofat.

I arronsà les cames fins a asseure’s sobre els talons, a la gatzoneta. –Començo a pintar –continua–, i, de cop, m’adono que el groc que em cal

el tinc en aquell racó. Fa estona queestic així, m’hi trobo bé, i em fa peresa d’aixecar-me. Aleshores decideixo servir-me del verd. I després, “expliquen” pictòricament aquell verd, i munten una teoria.

Toca un timbre i Picasso mira el rellotge.

–Perdoneu-me –em diu. És el xofer que ve a cercar-me. Són les dotze.

Les dotze. Fa quatre hores que parlem, i no ens ha destorbat ningú. Quina sessió!

Granados

“L’amic íntim de Granados és Casals, que crema d’exigència de perfecció. Assagen obres, al piano i al cel·lo, i parlen sempre de composició. Casals

ha fet una sardana, *Festívola*, un *Quartet*, i composicions simfòniques importants, i el llibretista de tots dos, en aquell moment, és Apelles Mestres.

“I és tanta la compenetració entre els dos joves compositors que, més tard, neix el desig d’escriure una obra en col·laboració sobre el text d’una de les novel·les valencianes de Blasco Ibáñez. Granados escriu al novel·lista, que acceptà complot, però el projecte no es realitzarà.

Joan Alavedra ens conta que Pau Casals considerava a Granados com el més autènticament creador de tots els compositors de música espanyola...

"I recorda els conflictes de Granados director. Que els músics no interpretaven bé les seves partitures, perquè ell no hi posava indicacions.

—Però, què no es veuen clares, mirant la música?", deia Granados.

I ara, quan passa pel Canal de la Mànega, on va ésser torpedinat el vaixell de Granados, Casals es recolza a la barana i mira al mar. I, de sobte, li sembla que veu, al fons, el cos del seu amic, que jeu de cara enlaire. I pensa que a la nit, a través de l'aigua transparent, deu veure la munió dels estels com notes brillants damunt un immens pentagrama. I creu sentir la veu de Granados la veu d'aquell "Catalonian composer" que diu: "Escolta, Pau, escolta quina música!". I després, en veu més baixa: "Ho veus com a dalt del cel tampoc no en posen d'indicacions?".

Manolo

"De matinada, quan els pagesos de Caldes de Montbui se'n van al tros sempre hi ha llum, encara, a casa En Manolo.

Pugen pel torrent, i alcen un vol d'ocells. I així que són al turonet, veuen el cel que va obrint-se com un ventall de llum sobre el Vallès.

... L'escultor treballa. Està en una cambra mitjana, de sostre baix, amb prestatges plens de fangs i guixos, començats uns, acabats d'altres, i seu davant d'una figureta de dona, que va retocant amb calma. Aquesta és l'hora quieta del treball.

És en aquestes hores, llargues i silencioses, que han nascut aquestes pedres vivents que han voltat el món. És en aquesta calma assossegada que aquest home inquiet empelta la vida a les seves petites estàtues. Quan al matí és alt, Manolo deixa la feina, es colga al llit, i, a migdia, surt al portal aquest Manolo que coneixem tots nosaltres.

"El seu desencís, el diu amb una facècia.

—Manolo, t'hauries de fer amb escriptors importants. Et situarien.

Això li deien quan va començar.

Arriba a la penya famosa i observa el que demanen els altres, per no desentonar. Està un xic delicat de l'estòmac i tem que haurà de beure coses fortes. Hi va, però, decidit a tot.

—A mí —diu un—, doni'm un cafè amb llet poc carregat.

—A mí —fa l'altre—, una camamilla fluixeta.

—A mí, un vas d'aigua mineral.

—Doncs, a mí —fa Manolo—, faci'm una pintadeta de tintura de iode al clatell.

"D'alguns imperis desapareguts no n'ha quedat sinó una moneda. I ella ha bastat als historiadors per a reconstruir-los, situar-los i, en cert sentit, explicar-los. L'escultura de Manolo és tan important per a Catalunya, tan raçada, que si el nostre país algun dia desaparegués jo crec que només caldria que se'n trobés una, d'aquestes figuretes, perquè hom tingués una idea de nosaltres".

Podríem fer una Semblança inacabable. En totes les coses cal aplicar-hi mesura. Per acabar, però cal repetir aquella pregunta que tantes vegades li havien fet a Joan Alavedra: Com va néixer el seu "pessebre"? Ell mateix ho explica:

"Aquesta obra és nascuda del desig d'un infant. La meua filla Maria, que aleshores tenia cinc anys, en atansar-se Nadal va demanar-me "que li fes el pessebre". Sortírem un matí i, a les paraules de les escales de la Catedral de Barcelona, compràrem el suro per a fer les muntanyes i la Cova, la molsa per als prats i les figuretes per a animar el paisatge. El muntàrem en un racó del menjador i, quan jo em pensava que el meu treball s'havia acabat i que no ens mancava sinó, la vetlla de Nadal, cantar-hi tots plegats *El Noi de la Mare, El Rabadà i El cant dels ocells*, va demanar-me que "n'hi fes un vers". Jo tenia temps aquells dies. Sortia de la captivitat en un vaixell, a causa d'uns fets polítics, i reflexionava cap on podia orientar la meua vida. Vaig agafar, doncs, un quadern, disposat a començar. Es tractava de fer parlar aquelles figuretes que tenia davant els ulls. I de fer-les parlar en un llenguatge entenedor per a una nena. ¿Què havien de dir? El sentit del pessebre, és a dir, la transcendència del Naixement..."

En aquesta Semblança és obvi que no hi hagi el Qüestionari Proust. I quan el Perfil que habitualment s'acompanya a la caricatura del personatge, en aquesta ocasió tanscriu del llibre *Noves siluetes epigramàtiques* (1971), el text que li dedicà el seu autor, Tomàs Roig i Llop.

D'aquesta manera justifico més encara que la meua tasca —en aquesta Semblança— ha estat majorment de transcriptor.

FINQUES CARNER

Agent de la propietat Immobiliària

Sant Antoni M^o Claret, 18 • SABADELL
Tels. 725 47 66 - 725 49 76

Sant A. M^o Claret, 2 • SABADELL
Telèfon 725 01 26

RESTAURANT

Euterpe

Rambla, 1
SABADELL
Tel. 725 01 26
PÀRQUING

Silueteta en òval. Damunt la vermellor del rostre, el flamareig decoratiu del cabell blanc.

Paraula precisa, entonada, amb tocs, sempre, de lirisme.

És una figura del seu propi "Pessebre", amb música de Pau Casals. De tant en tant, s'atura i escriu sobre "El fet del dia d'ahir i d'avui", i de demà.

